

Weer terug naar de hel

Donker. Zwart. Nacht. Het zijn kernwoorden in 'Macbeth' (1603), de spannendste, griezeligste en bloeddorstigste Shakespeare. In het kader van het Holland Festival speelt Toneelgroep Amsterdam het stuk in een topbezetting onder regie van Johan Simons, met een link naar oorlogsveteranen. Fedja van Huêt vervult de titelrol. In dit gruwkabinet is Chris Nietvelt Lady Macbeth.

Voor de actrice betekent deze productie een dubbel weerzien. Een weerzien met Lady Macbeth, de rol die een kwart eeuw geleden haar doorbraak betekende als jonge actrice bij Ivo van Hoves toenmalige theatergezelschap De Tijd.

„Ik was een heel jonge Lady”, zegt Chris Nietvelt. „Maar onbevangen was ik niet, ik was op die leeftijd al vrij ernstig, denk ik.”

Het is ook een weerzien met regisseur Johan Simons met wie ze jarenlang werkte, onder meer bij ZT Hollandia in Eindhoven. „Dat is erg fijn. Het is als oude familieleden die elkaar weer treffen. Zo voelt het. Een herkenning. We pakken de draad op, ook omdat we dezelfde vorm- of beeldtaal spreken.”

'Macbeth' is de eerste regie van Simons bij het Nederlands toneel sinds zijn vertrek naar München, waar hij een van Duitslands grootste theatergezelschappen leidt, de Münchner Kammerspiele. In Simons' enscenering neemt Macbeths bloeddorst, aangewakkerd in een oorlog, buitensporige proporties aan. Macbeth is hier als een Vietnamveteraan of een militair die met een posttraumatisch stresssyndroom is teruggekeerd uit Irak of Afghanistan. De spelers hebben daartoe als voorbereiding documentaires bekeken over Vietnamveteranen.

Adrenaline

Chris Nietvelt: „In een van die films zegt een veteraan: 'Het is nu dertig jaar na dato. Er is maar één ding wat ik zou willen en dat is terug.' Hij wil terug naar de hel, terug naar de adrenaline. Hij zegt ook: 'Toen, en ik weet dat ik dat eigenlijk niet mag zeggen, toen was ik gelukkig.' Hij is nu totaal uitgeblust. Ze zitten in een soort tehuis voor veteranen, de een heeft geen benen meer, de ander is gekwetst, zowel lichamelijk als geestelijk. En toch. Toen leef-

den ze. Dat gevoel. Dat is wat in de voorstelling het accent heeft.”

Lady Macbeth is degene die haar man aanspoort een koningsmoord te begaan. Haar scherpe tong bezweert de twijfel van generaal Macbeth. Zij is in de theaterhistorie veelal de kwade genius achter de moord die Macbeth pleegt op de Schotse koning Duncan om de troon te veroveren. Maar is zij inderdaad dat valse serpent, die meedogenloze en eerzuchtige vrouw die haar man ophitst? Of is zij de liefdevolle vrouw die het beste met haar man voorheeft? „Zij zet Macbeth er wel toe aan”, zegt de actrice bedachtzaam. „Maar volgens mij doet ze dat uit liefde voor hem. Ze is niet altijd een bitch van een wijf. Ik zie haar niet als alleen maar een zwart mens. Dat is ook niet interessant om te spelen en waarom zou ze anders zelfmoord plegen? Omdat ze het niet meer aan kan. Omdat ook dit niet heeft opgeleverd wat ze ervan gehoopt had.”

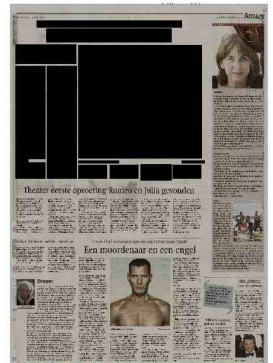
Als het vliegwielt van geweld eenmaal in gang is gezet, is er geen houden meer aan. Macbeth ontpopt zich als een bloeddorstige moordenaar. „Hij gaat maar door, hij wordt helemaal paranoia. Dan is het voor haar ook niet meer te volgen. Ze gaat met hem die waanzin in. Om bij hem te kunnen zijn, omdat dit het enige niveau is waarop ze samen kunnen zijn. Misschien vinden ze dat ook wel lekker samen. Het is een heel extreme relatie. Zeker in deze voorstelling is hun relatie veel extremer en heftiger dan destijds. Nu ben ik ook vijftientwintig jaar ouder. Ik had toen een veel romantischer beeld van de liefde. Nu weet ik dat het er in het huwelijk ook heel hard aan toe kan gaan. Ik weet nu dat je ook kan

vechten voor een relatie.”

NICO DE BOER

Voorstelling: 'Macbeth' van William Shakespeare door Toneelgroep Amsterdam. Regie Johan Simons.

Vertaling Hugo Claus. Met Chris Nietvelt, Fedja van Huêt, Hans Kesting, Roeland Fernhout, Fred Goessens. Te zien t/m 16 juni, Amsterdam, Stadsschouwburg. Premiëre: 10 juni. Vanaf augustus tournee.

Chris Nietvelt en Fedja van Huêt in 'Macbeth'.

FOTO GPD/JAN VERSWEYVELD